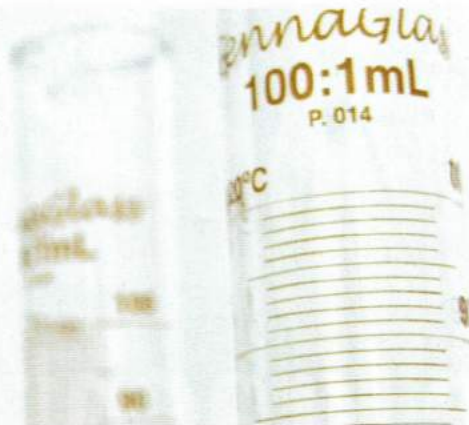

HOE HET OOI WAS IN DE CHEMIE

Na 70 jaar verschijnen de memoires van Ernst Cohen.

ARJEN DIJKGRAAF

Biografieën van scheikundigen verschijnen regelmatig, maar autobiografieën zijn een stuk zeldzamer. De gemiddelde chemicus komt niet eens op het idee. Een van de uitzonderingen was de Utrechtse anorganicus Ernst Cohen, in 1903 de eerste voorzitter van de (K)NCV (toen nog zonder K) die hij zojuist had helpen oprichten. In maart 1944 werd hij in Auschwitz vermoord, op één dag na 75 jaar oud.

Pas in 2002 dook in de nalatenschap van een kleindochter een dik pak papier op dat Cohens 'levensherinneringen' bevatte. Ze waren al in boekvorm gegoten, kennelijk met het idee ze te laten uitgeven zodra de oorlog voorbij was. Mede dankzij het Utrechtse Universiteitsfonds is dat nu alsnog gebeurd.

OVERVLOED

De historici Frits Broeyer en Leen Dorsman hebben er een inleiding en een beschrijving van Cohens laatste levensjaren aan toegevoegd. Voor de rest hebben ze zich beperkt tot het moderniseren van de spelling en het schrappen van een reeks briefteksten, feestredes en andere archiefstukken die Cohen integraal had overgenomen.

Van de vijfhonderd getypte vellen bleven toen nog vierhonderd pagina's boek over. Cohen beschikte óf over een ijzeren geheugen óf over een enorme stapel dagboeken, en dingen weglaten was lastig voor hem.

In het boek lepelt hij niet alleen de namen op, maar ook de levensloop van letterlijk alle leermeesters, collega's en andere relaties die hij ooit tegenkwam, waarbij het niet eens echt saai wordt. Enig schrijftalent had Cohen zeker, gevoel voor humor had hij ook en hij kon erg goed relativeren. Zijn boek staat bol van de anekdotes over wetenschap, stupide bobo's, ongelukjes in het lab en de overdonderende ervaring die een bezoek aan de VS toen moet zijn geweest.

De schrijfstijl komt anno 2013 extreem oubollig over, maar in intellectuele kringen kon je destijds nog strooien met Franse en Duitse uitdrukkingen in de zekerheid dat men ze zou begrijpen. Dat ging zelfs op voor Latijn, al had Cohen die taal zelf alleen maar geleerd omdat hij anders niet tot de scheikundestudie aan de UvA werd toegelaten. Een antediluviaanse toestand, noemde hij het – nóg zo'n woord dat nu niemand meer gebruikt.

VUCHT

In 1943 voegde Cohen nog één hoofdstuk toe waarin hij zijn verblijf in het concentratiekamp Vught beschreef. Het NCV-bestuur had hem daar weer uit weten te krijgen door de Duitsers te wijzen op het nut dat ze van zijn wetenschappelijke werk hadden gehad. Dat hij vervolgens toch nog werd gedeporteerd, tegen alle afspraken in, schijnt een soloactie van een gefrustreerde geest te zijn geweest.

Niet iedereen zal zijn herinneringen interessant vinden. Maar voor historici en andere fijnproevers is zijn beschrijving van het chemische wereldje in Nederland en ver daarbuiten ronduit smullen.

Na driekwart eeuw, Levensherinneringen.

Ernst Cohen

Uitgeverij Matrijs

ISBN 978 90 5345 468 8

Prijs: 24,95 euro.

